

DET GREKISKA ALFABETET

Åke Lundström 1967, reviderat av Kjell Weinius 2010

Det grekiska alfabetet är en utveckling av det nordsemitiska alfabetet (vokaltecknen är dock skapade av grekerna själva) och moder till bl.a. de latinska och ryska alfabetena. I tabellen nedan återfinns bokstävernas namn i kolumn 1, de stora bokstäverna i kolumn 2, de små i kolumn 3. I kolumn 4 står ungefärligt ljudvärde på svenska och i kolumn 5 finns kommentarer.

1	2	3	4	5
alfa	Α	α	a	α uttalas som <u>aj</u> ; αυ uttalas som <u>au</u> i automobil
beta	Β	β	b	
gamma	Γ	γ	g	
delta	Δ	δ	d	
epsilon	Ε	ε	e	Kort ljud. ει uttalas som <u>ej</u> ; ευ uttalas som <u>ev</u> i evangelium
zäta	Ζ	ζ	ds, ts	
äta	Η	η	e/ä	Långt ljud.
thäta	Θ	θ / θ	th	Uttalas med ett starkt h-ljud efter t. I eng. och fra. behålls stavningen med th: theology; théologie
jota	Ι	ι	i	Ibland skrivs denna bokstav under en föregående vokal, s.k. iota subscriptum: η, φ
kappa	Κ	κ	k	
lambda	Λ	λ	l	
my	Μ	μ	m	
ny	Ν	ν	n	
xi	Ξ	ξ	ks	
omikron	Ο	ο	å	Kort ljud. οι uttalas som <u>oj</u> ; ου uttalas som <u>o</u> i mor
pi	Π	π	p	
rho	Ρ	ρ	r	
sigma	Σ	σ/ς	s	σ används i början av och inuti ord, ς i slutet av ord.
tau	Τ	τ	t	
ypsilon	Υ	υ	y	
phi	Φ	φ	f	I eng. och fra. stavas lånord från grek. ofta med ph: philosophy; philosophie
chi	Χ	χ	*	* Uttalas som svenskt k, eller tyskt ach-ljud. I eng. och fra. stavas lånord från grek. ofta med ch: monochrome
psi	Ψ	ψ	ps	
omega	Ω	ω	å	Långt ljud.

Accenten är alltid utsatt i grekiskan och visar hur ordet ska betonas: akut accent (´), grav accent (`) eller circumflex (~). I svenska betonar vi i regel grekiska egennamn och lånord efter den latinska paenultimaregeln.

H-ljud i början av ord markeras med spiritus asper ovanför liten (**ά**) och framför stor bokstav (**Α**). Accentueringsreglerna fastställdes av sengrekiska språkvetenskapsmän. Efter förebild från dem utsättes även spiritus lenis (**α**) vid vokal i början av ord, som inte ska föregås av h-ljud. Slutligen sätts spiritus asper även vid ρ i början av ord, ex. **ῥ**ητορικῆ – talekonst, eng. **rh**etic, fra. **rh**étorique.

Läsövning

Grekerna kallade sitt land **Ἑλλάς** och sig själva **Ἕλληνες**. De politiskt ledande staterna var **Λακεδαιμόνων** (eller **Σπάρτα**) och **Ἀθήναι**. Aten blev den kulturellt mest betydande staden med höjdpunkt omkr. 450 f.Kr., då den stod under ledning av **Περικλῆς**. Åt stadsgudinnan **Πάλλας Ἀθήνη** byggdes på borgklippan **Ἀκρόπολις** det sköna templet **Παρθενών** (eg. ”Jungfrutemplet”), där kultbilden och annan skulpturutsmyckning var verk av **Φειδίας**.

Den grekiska kulturen präglas av **ἁρμονία**. Den vanliga orsaken till människans olycka är hennes **ὑβρις** enl. tragedidiktaren **Αἰσχύλος**, t.ex. i dramerna **Προμηθεύς** och **Πέρσαι**. De två andra stora tragedierna är **Σοφοκλῆς** med bl.a. **Ἀντιγόνη** och **Οἰδίπους Τύραννος** och **Εὐριπίδης** med bl.a. **Μήδεια** och **Ἰππόλυτος**.

Bland Greklands ”sju vise” räknades atenaren **Σόλων**, vars råd **Γνῶθι σεαυτόν** (Känn dig själv!) och **Μηδὲν ἄγαν**, på latin *Ne quid nimis!*, (Ingenting i övermått, Måtta i allt) stod skrivna i guld vid ingången till det tempel, som orakelguden **Ἀπόλλων** hade i **Δελφοί**.

Kända **φιλόσοφοι** (eg. ”vänner av vishet”) var **Ἡράκλειτος** från **Ἔφεσος** med grundsatsen **πάντα ῥεῖ** (”allting flyter”) och **Δημόκριτος** från **Ἄβδηρα**, en stad som kallats Greklands Grönköping. Den senare byggde sin världsförklaring på en teori om **ἄτομα**. Det största namnet inom filosofien är dock **Σωκράτης**.

De flesta naturvetenskaper har likaså grundlagts av greker. I **Συράκουσαι** bodde **Ἀρχιμήδης**, som vid ett berömt tillfälle utropade **εὕρηκα**. Grekiska är också beteckningarna **γεωγραφία**, **ἀστρονομία**, **μαθηματική**, **ἀριθμητική** och **φυσική**.